

Glücklich, Julius

O nářku cti a o hanění

In: Glücklich, Julius. *Nová redakce zemského zřízení království českého z posledních let před českým povstáním*. Brno: Filosofická fakulta s podporou Ministerstva školství a národní osvěty, 1936, pp. 226-231

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126566>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ona, by pak za živnosti bratra svého zápisu tomu neodpírala za mnoho let, by pak i práva šla, tehdy po smrti jeho (nedadouc letuom projíti) bude moci tomu uvázaní i zápisu odepřítí.

* *Nezměněn.*

a V. Budovcem po straně v B: Zápis na ublížení nedlu sestry.

K XVII*.

Jestliže by kdo který zápis dluhem půjčený měl s „komorníkem uvázaní“ na čí statek v jakézkoli summě, má se v ten statek s komorníkem podlé zápisu uvázati. A ten, kdož jest zapsal, nemá odporu tomu uvázaní klásti, aniž jemu toho odporu mají dopouštěti činiti, než jiný, chce-li k těm dědinám spravedlnost míti, ten odpor muož vložiti. Ale kdož se v statek s komorníkem uvazuje, má tomu statek postoupen býti. A nebude-li mu po uvázaní s komorníkem ve dvou nedělích postoupen, má na ten statek obranním listem uveden býti. Ale to uvázaní jeho v ten statek i uvedení nemá tomu, kdož odpor klade, ke škodě býti. Než když požene k tomu odporu, což mu soudem přisouzeno bude, má toho požiti.

* *Nezměněn.*

K XVIII*.

Kdož by^a co ve dskách buď zemských neb dvorských, buďto kšaft, smlouvu, trh aneb jakýžkoli zápis měl anebo právo vedl, že o to na vznešení a suplikací souzeno býti nemá. Než má-li kdo jakou spravedlivost proti tomu, aby odpíral a k tomu odporu poháněl.

* *Nezměněn.*

a V. Budovcem po straně v B: Ex probationibus, non autem supplicationibus iudicari.

O nářku cti a o hanění^a.

K XIX*.

Jestliže by kdo koho z nářku cti pohnal, tu má hned puovod v pūhonu, z jakého nářku viniti chce, zejména slovo od slova jmenovati, aby pohnaný také věděl, k té při potřebami a svědky jak se má opatřiti. Než tu mají oba státi k vyhlášení puohonu. Chce-li pohnaný hojemství bráti, muož poručníka udělati, aby týž poručník

místo něho hojemství bral. A udělá-li pohnaný poručníka, má to puovodovi oznámiti, chce-li on také poručníka udělati a jedno-li chce hojemství vzíti čili oboje, že to bude moci týž puovod učiniti, a to po vyhlášení puohonu a vzdání soudu, nedadouc druhému najprv příštímu soudu projíti. Než k rozsudku tu mají puovod i pohnaný státi; pakli by pohnaný nestál k při, tehdy má naň stáné právo dáno býti, a puovod bude moci jej (vezma od úřednikuov menších obesláni, aby před pány Jich Mtmi. a vládykami na plném soudu zemském k nápravě stál) obeslati. Pakli by po takovém obesláni nestál, aby naň saženo bylo, jako by se právu zprotivil.

A toto jest nářek cti: Kdož by komu zrádce dával anebo ho tím nařekl, že cti nemá, aneb že by něco zlého proti své cti učinil a tak že by něco úkladně aneb podvodně zlého učinil, aneb že by nevyvedený psanec byl, anebo kdož by komu zjevně z kurvy syny, falešníky anebo pankharty dával, anebo ženskému pohlaví kurvy, a též, kdož by komu dával zjevné zloděje a toho, čeho nedovedl: tehdy má ten (kdož by takový neduovodný nářek učinil) nařčeného odprostiti pro Buoh, pro Matku Boží, aby mu to odpustil, že mu svou řečí křivdu učinil a dvě neděle v věži seděti, a nad to škody útratní a nákladní pro tu při (což by jich provedl) zaplatiti.

Než co se pak mimo to hánlivých slov dotýče^β, o to se mají také (kdož bude chtíti) pohaněti, čím jest kdo koho zhaněl. A má to zejména do puohonu vložití, co sobě za hanění pokládá, buď k soudu zemskému neb komornímu. A jestliže to provede na toho, kohož jest pohaněl, že jest ta slova o něm mluvil, a pohnaný by toho podlé práva neodvedl, že jest ta slova slušně o něm mluvíti a tak jej haněti mohl, tehdy má ten puovod na poctivosti své od panuov Jich Mtí. a vládyk na plném soudu zemském neb komorním opatřen býti, a pokuty má puovodovi (nad škody útratní a nákladní) XX kop grošuov českých pohnaný propadnouti. A k tomu ten pohnaný má škody tomu puovodovi, což by jich koli podlé práva provedl, pro ten puohon vzaté, zaplatiti. Pakli by ten to odvedl, kdož jest pohnaný, že jest toho neučinil, tehdy puovod má pohnanému škody týmž způsobem (kterěž by podlé práva provedl) zaplatiti.

* *Nězměněn.*

α *V. Rudovcem po straně v B: 28.*

β V. *Budovcem po straně v B: Hic quidam erunt, qui aiunt nomen šelm in constitutionibus his pro iniuria non comprehendit.*

K XX*.

Jestliže by kdo komu oznámil, „že jest tebe tento nařekl neb zhaněl, toto o tobě mluvil neb psal“, tehdy ten maje sobě to tak buď oustně neb psaním oznámeno, má k tomu (o komž by jemu praveno neb psáno bylo) s cedulí řezanou poslati a na něm se toho dotázati, kdež jest jemu o něm toto (vyslově jemu to v též ceduli dostatečně) oznámeno: zná-li se k takové řeči, že jest to o něm mluvil nebo psal čili nic. A též jestli by jeden druhého z oust v uši bez přítomnosti lidí aneb psaním svým nařekl neb zhaněl tak, že by naň žádného průvodu míti nemohl, tehdy ten nařčený neb zhaněný tolikéž má k tomu poselství učiniti. A ten, k komuž by tak posláno a na něm se dotázáno bylo, má a povinen bude ve dvou nedělích, od toho poselství pořád zběhlých, také cedulí řezanou po poslech svých světlou odpověd dáti, že jest tu řeč mluvil neb nemluvil, psal neb nepsal. A jestliže by se k tomu seznal, bude moci jeho z nářku cti (jestliže jest nařekl podlé vyměření o nářku cti) pohnati, anebo z hánlivých slov. Pakli by v těch dvou nedělích odpovědi (jakž výš psáno stojí) nedal, anebo dada že by ukrytou a nesvětlou odpověd dal, to jest, že by ani dostatečně se znal, že jest to mluvil, ani dostatečně a světle tomu neodepřel, že jest toho nemluvil, tehdy ten bude moci toho, kdož by světle a dostatečně tomu neodepřel a neseznal se, z nářku cti anebo z hánlivých slov pohnati, a z toho nářku anebo z hánlivých slov viněn býti beze všech dalších svědkův tak, jako by naň a na to (že jest mluvil nebo psal) několiko svědkuov. měl.

Než jestliže by kdo koho z oust v uši v přítomnosti lidí nařekl neb zhaněl a to naň provesti by se mohlo, tehdy nebude potřebí k němu poselství o to činiti, ale bude jej moci z toho pohnati. A ten, kdož na poselství odpověd dáti chce, bude moci odpověd tomu, od kohož se poselství stalo, dáti aneb do jeho obydlé (nedada dvěma neděluom projíti) poslati. A pakli by jeho na ten čas doma nebylo, tehdy ta cedule od poslův v témž obydlí jemu zanechaná a od těch, kdož v tom obydlí jsou, bez odpornosti přijata býti má. A kdož by pak z lidí (kteréhožkoli stavu) ne-

osedlých komu poselství o nářky a hanění i o všechny jiné věci činili, má každý v ceduli své zejména, kde a v které slušné a příležité místo jemu odpověď dodána býti má, to oznámiti, aby odpověď jemu dodána aneb v to místo v poselství jmenované odeslána býti mohla. A takové cedule řezané všechny v tomto království ne jiným jazykem než českým^a psané jeden druhému poslati má. A kdož by jiným jazykem psané poslal takové cedule, žádný obyvatel tohoto království přijímati povinen nebude. A tak na všechny cedule řezané, českým jazykem psané, každý má dvě neděle k odpovědi prodlení míti. Pakli by se tak nezachoval, tehdy jemu tím poselstvím a odpovědi na ně dávatí nebude povinen. A jestliže by komu puohon neb obeslání po kterém poselství zdviženo bylo, chce-li zase z toho pohnati neb obslání, má také o to znovu (prvé než požene neb obešle) poselství učiniti.

* *Nezměněn.*

^a *V. Budovcem po straně v B: Cedule řezané bohemice scribendae.*

K XXI*.

Jestliže by kdo komu mluvil nebo psal „takto tebe nařikají neb hanějí“ a nejmenoval soukupa^a, tehdy ten, komuž by tak mluveno neb psáno bylo, bude moci toho, kdož jest jemu mluvil neb psal, buď z nářku cti (byl-li by nářek, pakli hanění, tehdy z hánlivých slov) pohnati. A pakli by jemu soukupa hned oustně jmenoval nebo psaním oznámil, tehdy má o to k tomu soukupu ceduli řezanou poslati a na něm se toho dotázati, zná-li se k tomu (vyslovíc jemu taková slova, oustně mluvená neb psaná). A ten soukup na to poselství zjevnou odpověď dáti má, že se zná neb nezná. A sezná-li se, aneb nedal-li by zjevné odpovědi (to jest, že by ani dostatečně se znal, že jest to mluvil, ani dostatečně tomu neodepřel, že jest toho nemluvil ani nepsal), tehdy bude moci k tomu soukupu o ten nářek neb hanění hledíno býti. Pakli by zjevně odepřel a neznal se, tehdy k tomu, kdož na soukupa oustně pravil nebo psaním ukazoval, hleděti a jej z toho pohnati bude moci. A pohnaný bude-li chtíti (aby jej soukup v tom půhonu a při zastoupil), také to bude moci učiniti a jej k zastoupení pohnati. A odpíral-li by vždy předse soukup na soudu a přes to ten, kdož jej k zastoupení pohnal, naň to dostatečně provedl, bude toho

(poněvadž to s sebe svedl) prázen. A týž soukup povinen bude jej zastoupiti a tu při sám věsti. A jestliže by soukup nezastoupil neb ani naň to provedeno nebylo, tehdy sám ten, kdož jest mluvil neb psal, z toho, z čehož jest pohnán, odpovídati a práv býti má. Než pravil-li by na umrlého, že jest to od něho slyšel, tehdy za toho umrlého má ten náрек nebo hanění sám věsti, poněvadž nemá koho (kdo by jej zastoupil a zastal) postavití.

* *Nezměněn.*

α *V. Budovcem po straně v B*: Soukup est author dictus inde quasi samkup „toti[ž], jak sem sá[m] koupil, ta[k] prodávám, jakž sem slyšel, t[ak] pravím“.

K XXII*.

Což^a se nářku cti dotýče, ten každý vuoli má z toho buď před krále J. Mt., byl-li by J. Mt. v zemi, obeslati. Pakli by J. Mt. král. v zemi nebylo, tehdy před soud zemský pohnati. Než svědky o čest toliko před krále J. Mt. aby každý (vezma relací z kanceláře k úřadu soudu komorního) registry vedl tak jako k soudu zemskému s přísahou. A kdož by koli před krále J. Mt. z nářku cti obeslal, ten se též zachovati má a v obeslání položiti a jmenovati, z jakého nářku tak jako při soudu zemském.

* *Nezměněn.*

α *U rukou a po straně*: Zřízení zemské A 6.

K XXIII*.

Jestliže by kdo nařekl druhého chlapstvem a řekl mu „chlape“ a on se z toho vyvedl před hofmistrem neb před maršalkem, aneb ač by se kdo podvolil, před purkrabí pražského úřadem, „jakož země za právo má“ tehdy, když se vyvede, tu hned před hofmistrem neb maršalkem neb před purkrabí pražským má jemu říci, „žes selhal“ a ten jemu to má smlčeti. A což by na to naložil, vyvodě se, tehdy z těch škod bude moci obeslati a jeho viniti před menšími úředníky.

* *V B přeškrtnut.*

K XXIII*.

Kdož by koho nařekl anebo zhaněl, a ten jej zase nařekl a haněl, i požene-li ho z nářku cti aneb z slov hánlivých ten, kdož jest prvé zhaněn (nebude-li naň ta lehkost uvedena), tehdy páni jeho čest opatří. Než tento jemu nebude povínovat pokutu napravovati, poněvadž jest zase sám haněl a své nevinny haněním bránil. A z té

pře také se nemají viniti ze škod. A jestliže by se pak oba dva nevinně haněním dotýkala, tehdy páni mají je oba na jich cti opatřiti a podlé uznání a rozvážení mají je pro takovou zbytečnost i trestati, a pokutou ani škodami sobě povinni nebudou. Než kdož by koho zase nehaněl aneb nenařikal a toliko jedině jemu odpíral, to jest, že by jemu řekl (že křivě a nepravě mluví), to za odhanění nemá počteno býti, když to při soudu pokáže, že tím, čímž jest nařčen, vinen není.

* *Nezměněn.*

K XXV*.

Kdož^a by s kým smlouvu měl a on mu jí nezdržel, a ten pro to nezdržení že by jej na cti nařekl aneb zhaněl, a on by jej pohnal z toho nářku cti aneb zhanění, tehdy bude do panské kázně pro ten nářek vzat. A též kdož by koho tím způsobem zhaněl, pokutu o hanění podlé práva trp, že jest právem živ nebyl. A potom, zdá-li mu se, muož zase z nezdržení smlouvy toho pohnati.

* *Nezměněn.*

a *V. Budovcem po straně v B: O nezdržení smlouvy nenařkej!*

K XXVI.

Aby žádný nehaněl pro neplnění peněz neřádnými a vymyšlenými haněními. Než jestliže by kdo komu plnění nechtěl, hled' jeho právem^a.

[*B rukou β*]:

Sem náleží artykul O cedulích zrádných, L 15.

a a ne mocí, jakž od starodávna bylo *tisku 1564 škrtnuto v B rukou β.*

K XXVII*.

Jestliže by kdo z peněz upomínaje a jistci (že by rukojmí neměl) lál, když by práva nešly, listem nebo oustně, nemá ho jináč haněti, než „lháře pro peníze“ má mu dávatí a že jest „nešlechetně a zrádně nad ním učinil o peníze a též i rukojmím“. A když by jistec neb rukojmě zaplatili a tomu dosti učinili, tehdy jim na jich ctech to lání ke škodě býti nemá. Pakli by kdo nad to více lál, tehdy, když jistec neb rukojmě ten dluh zaplatí, mají toho (kdož jest jim lál) obeslati před krále J. Mt. aneb před soud zemský pohnati. A tu ten, kterýž jest více haněl než měl haněti, má před králem J. Mtí. nebo před soudem zemským těm, (kohož jest zhaněl) to opravití, že „což jsem na tě pravil, že jsem na tě v hrdlo lhal“.

* *V B škrtnut.*